

Economische wetenschappen

TWEEDE GRAAD

DOORSTROOMFINALITEIT

Domeinverantwoordelijke: an.buckinx@ovsg.be

Coördinator secundair onderwijs: Ellenvandenblock@ovsg.be

OVSG vzw • Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten • Bischoffsheimlaan 1-8, 1000 Brussel

Economische wetenschappen

1. Plaats in de matrix

2. Logische vervolgopleidingen

3. Curriculum

3.1. Overzicht curriculumcomponenten

3.2. Eindtermen basisvorming

3.3. Cesuurdoelen

- Overzicht wetenschapsdomeinen
- Historisch en cultureel bewustzijn
- Gevorderde wiskunde
- Algemene Economie
- Bedrijfswetenschappen en recht

4. Bronnen en verwijzingen

1. Plaats in de matrix

De matrix is het nieuwe model waarin het volledige studieaanbod van het secundair onderwijs wordt geordend. Deze matrix omvat 8 studiedomeinen en 3 finaliteiten. De finaliteiten geven aan waarop de leerling wordt voorbereid: doorstromen naar het hoger onderwijs (doorstroomfinaliteit), naar de arbeidsmarkt (arbeidsmarktfinaliteit) of naar beide (dubbele finaliteit).

Via deze interactieve link: <https://www.kwalificatiesencurriculum.be/opleidingen> kan je de opleidingen bekijken per studiedomein, per finaliteit en per graad. Je kan onder andere ook onderzoeken met welke nieuwe opleiding een 'oude' studierichting concordeert.

Domeinoverschrijdend			
Doorstroomfinaliteit		Dubbele finaliteit	Arbeidsmarktfinaliteit
Domeinoverschrijdend ASO	Domeingebonden TSO/KSO	TSO/KSO	(D) BSO
2de graad	2de graad	2de graad	2de graad
Economische wetenschappen	Bedrijfswetenschappen	Bedrijf en organisatie	Organisatie en logistiek
		Toerisme	
3de graad	3de graad	3de graad	3de graad
Economie-wiskunde Economie-moderne talen	Bedrijfswetenschappen	Bedrijfsorganisatie	Onthaal, organisatie en logistiek
		Commerciële organisatie	Logistiek
		Internationale handel en logistiek	
		Toerisme	

2. Logische vervolgopleidingen

Het secundair onderwijs bereidt jongeren ook voor op het functioneren op de arbeidsmarkt en/of het doorstromen naar het hoger onderwijs en vervolgopleidingen.

Bij het ontwikkelen van de specifieke eindtermen is er rekening gehouden met logische vervolgopleidingen in het hoger onderwijs. Deze afstemming wil ertoe bijdragen om het studiesucces van leerlingen te verhogen.

De website www.onderwijskiezer.be helpt de zoektocht naar een toekomstige studierichting te vergemakkelijken.

3 ^E GRAAD	HOGER ONDERWIJS	
	PROFESSIONELE BACHELOR	ACADEMISCHE BACHELOR
Economie-wiskunde	Architectuur, gecombineerde studiegebieden (digital design), Industriële wetenschappen en Technologie Onderwijs Handelswetenschappen en Bedrijfskunde	Architectuur, Industriële wetenschappen en Technologie, Productontwikkeling, Toegepaste wetenschappen Wetenschappen (Computerwetenschappen, Fysica, Fysica en sterrenkunde, Informatica en Wiskunde) Gecombineerde studiegebieden (International Affairs, Sociaal-economische wetenschappen), Politieke en Sociale wetenschappen (m.u.v. Communicatiewetenschappen), Rechten, Notariaat en Criminologische wetenschappen, Verkeerskunde Economische en Toegepaste economische wetenschappen, Handelswetenschappen en Bedrijfskunde
Economie-moderne talen	Onderwijs Handelswetenschappen en Bedrijfskunde	Taal- en Letterkunde, Toegepaste taalkunde, Gecombineerde studiegebieden (Afrikaanse talen en culturen, Oost-Europese talen en culturen, Oosterse talen en culturen, Taal- en regiostudies) Gecombineerde studiegebieden (International Affairs, Sociaal-economische wetenschappen), Politieke en Sociale wetenschappen, Rechten, Notariaat en Criminologische wetenschappen Handelswetenschappen en Bedrijfskunde

3. Curriculum

3.1. Overzicht curriculumcomponenten

<p>Eindtermen basisvorming:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eindtermen basisvorming doorstroomfinaliteit
<p>Cesuurdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doorstroomcompetenties <ul style="list-style-type: none"> o Historisch en cultureel bewustzijn - Wiskunde <ul style="list-style-type: none"> o Gevorderde wiskunde - Economie: <ul style="list-style-type: none"> o Algemene economie o Bedrijfswetenschappen en recht

3.2. Eindtermen basisvorming

Naast het specifiek gedeelte en complementair gedeelte bevat elke opleiding van het secundair onderwijs een deel basisvorming. Voor alle finaliteiten zijn de eindtermen van de basisvorming in 16 sleutelcompetenties ondergebracht. Voor elke finaliteit is er een set van eindtermen.

De eindtermen voor de basisvorming van de doorstroomfinaliteit, de eindtermen voor de basisvorming van de dubbele finaliteit en de eindtermen voor de basisvorming van de arbeidsmarktfinaliteit vind je op:

www.onderwijsdoelen.be.

3.3. Cesuurdoelen

Voor de 2de graad van het secundair onderwijs gelden cesuurdoelen. Deze doelen zijn afgeleid van de specifieke eindtermen (SPET) voor de 3de graad. Een selectie van specifieke eindtermen werd geselecteerd om cesuurdoelen van af te leiden. Deze cesuurdoelen moeten de leerlingen **op het einde van de 2de graad behalen**.

▪ Overzicht wetenschapsdomeinen

Het specifieke gedeelte van de opleidingen van het secundair onderwijs zijn opgebouwd uit doelstellingen die uit **verschillende wetenschapsdomeinen** komen. Alle mogelijke wetenschapsdomeinen van het secundair onderwijs staan in de tabel hieronder in de eerste kolom.

Elk wetenschapsdomein omvat verschillende **onderdelen**. Deze onderdelen worden soms bouwblockjes genoemd. Ze vormen als het ware de onderdelen van de opleiding. Zo bestaat het wetenschapsdomein 'wiskunde' bijvoorbeeld uit de onderdelen 'uitgebreide wiskunde ifv economie', 'gevorderde wiskunde', 'uitgebreide statistiek', 'uitgebreide wiskunde ifv wetenschappen' en 'toegepaste wiskunde'. Het onderdeel 'toegepaste wiskunde' is vervolgens verschillend gedefinieerd naargelang de toepassing in die opleiding.

Per opleiding is vervolgens **een selectie gemaakt van onderdelen** die voor de opleiding in kwestie van toepassing is. Dat wil ook zeggen dat overheen verschillende opleidingen het mogelijk is dat dezelfde onderdelen worden gebruikt. Zo zie je het onderdeel 'Algemene economie van het wetenschapsdomein Economie zowel in de opleiding Bedrijfswetenschappen als in Economische wetenschappen terugkomt.

In de tabel hieronder staan de onderdelen van de wetenschapsdomeinen voor de verschillende richtingen van de 3de graad. De onderdelen die in het **zwart** staan geschreven, zijn de **onderdelen die in de 2de graad al (deels) aan bod komen**. De onderdelen die in het **grijs** staan geschreven, zijn de onderdelen die pas in de **3de graad** aan bod komen. Deze manier van voorstellen geeft inzicht in het geheel van onderdelen -en de bijhorende doelstellingen- van de volledige opleiding.

	Bedrijfswetenschappen	Economie-wiskunde	Economie-moderne talen
Wetenschapsdomein			
Algemene doorstroomcompetenties	Generieke doorstroomcompetenties	Generieke doorstroomcompetenties Historisch en cultureel bewustzijn	Generieke doorstroomcompetenties Historisch en cultureel bewustzijn
Moderne talen			Talen algemeen: algemene aspecten m.b.t. taalsystematiek, sociolinguïstiek m.i.v. interculturele aspecten, taalvererving en taalontwikkeling, communicatieve vaardigheden: mediation Nederlands: communicatieve vaardigheden**, taalsystematiek, literatuur Frans, Engels: communicatieve vaardigheden, taalsystematiek, literatuur Duits: communicatieve vaardigheden, taalsystematiek, Landeskunde, literatuurbeleving
Wiskunde	Uitgebreide wiskunde i.f.v. economie	Gevorderde wiskunde	Uitgebreide wiskunde i.f.v. economie
Informaticawetenschappen	Algoritmen en Programmeren modelleren en simuleren	Algoritmen en Programmeren modelleren en simuleren	
Economie	Algemene Economie Uitgebreide bedrijfswetenschappen en recht	Algemene economie Bedrijfswetenschappen en recht	Algemene economie Bedrijfswetenschappen en recht

▪ **Historisch en cultureel bewustzijn**

Uitgangspunt van dit onderdeel:

De doelstelling om historisch denken te ontwikkelen bij leerlingen wordt grotendeels bereikt via de eindtermen van sleutelcompetentie 8 'Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn'. Op de eindtermen van die basisvorming zijn enkele uitbreidingen gemaakt via de specifieke eindtermen. Het is aangeraden om deze specifieke eindtermen naast de gelijkaardige eindtermen uit de basisvorming te leggen en vooral te letten op de verschillen.

In de basisvorming is onder sleutelcompetentie 8 'Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn' een eindterm opgenomen waar de kenmerken van westerse en niet-westerse samenlevingen opgesomd worden als een suggestie waartussen men een keuze kan maken. Voor de studierichtingen waaraan dit onderdeel gekoppeld wordt, zijn deze kenmerken echter geen suggestie maar zijn ze verplichte kennis. Verder wordt in de basisvorming in dezelfde sleutelcompetentie aandacht besteed aan de historische vraag. De specifieke eindtermen bouwen voort op de basisvorming door van de leerlingen te verwachten dat ze niet alleen bestaande historische vragen evalueren, maar ook zelf een onderzoekbare historische vraag formuleren. Tenslotte wordt in de basisvorming verwacht dat leerlingen reflecteren over actuele maatschappelijke uitdagingen en dit op basis van aangereikte antwoorden die historische argumenten bevatten. De specifieke eindtermen gaan een stap verder door leerlingen zélf een antwoord te laten formuleren op actuele maatschappelijke uitdagingen, zonder dat de argumenten door de leerkracht worden aangereikt. Deze antwoorden situeren zich nog steeds binnen de context van de democratische principes van de rechtsstaat. Alle historische begrippen, structuurbegrippen en historische redeneerwijzen, alsook de kenmerken van de moderne tijd en de hedendaagse tijd, worden in deze eindterm opgesomd. Het is immers zo dat in deze eindterm eigenlijk alle kennis die de leerlingen gedurende de hele derde graad hebben opgebouwd, samenkomt in een demonstratie van historisch denken, die stimuleert om maatschappelijke verantwoordelijkheid op te nemen voor de samenleving van vandaag en morgen.

In de basisvorming hebben leerlingen geleerd om kunst en cultuur waar te nemen en te beleven. In de specifieke eindtermen beogen we dat leerlingen aspecten van vormgeving in kunst- en cultuuruitingen in verband kunnen brengen met de tijd, ruimte en sociale context waarin ze voorkomen. Leerlingen in deze leeftijdsgroep gaan steeds meer (spontaan) analyseren en stellen zich zo in staat zich te oriënteren in maatschappelijke, historische en geografische contexten.

1.2.1*	Doelzin
	De leerlingen onderscheiden voor de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd kenmerken van westerse en niet-westerse samenlevingen, gelijkenissen en verschillen in kenmerken tussen samenlevingen, gelijkenissen en verschillen in kenmerken van samenlevingen uit vorige periodes, evenals kenmerken van interculturele contacten.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Kenmerken van westerse en niet-westerse samenlevingen uit de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd voor elk van de maatschappelijke domeinen: <ul style="list-style-type: none"> > Politiek: staatsvorming en veranderende territoriale invulling; imperialisme; kolonialisme; politieke revolutie; bestuurlijke organisatie en staatsvorm (zoals monarchie, republiek, stadstaat, absolutisme, democratie) met kenmerken zoals grondwet, volkssoevereiniteit, vertegenwoordiging, (de)centralisatie, rechtspraak > Sociaal: gelaagde samenleving; nomadische, agrarische en industriële samenleving; stedelijke samenleving; (on)gelijkheid; (on)vrijheid; slavernij; oorlog, geweld en vrede; minderheden; migratie; kenmerken zoals gezinsorganisatie; demografische processen; interactie met natuur; wij-zij-denken; burgerrechten > Cultureel: kunst- en cultuuruitingen; filosofie; levensbeschouwing en levensbeschouwelijke organisatie; religieuze hervormingen en breuk; multiculturele samenleving; wetenschappen en technologie; drukkunst; kenmerken zoals tradities en gewoonten; mens- en wereldbeelden; mentaliteiten; culturele en artistieke stromingen; onderwijs > Economisch: economische systemen; landbouw; nijverheid; handel; industrialisering; mondialisering; kapitalisme; koopkracht en levensstandaard; arbeidsorganisatie; kenmerken zoals vraag en aanbod; concurrentie; commercialisering; overheidsregulering, transport(r)evolutie; innovatie
	*Conceptuele kennis

<ul style="list-style-type: none"> - Kenmerken van westerse en niet-westerse samenlevingen uit de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd voor elk van de maatschappelijke domeinen: <ul style="list-style-type: none"> > Politiek: staatsvorming en veranderende territoriale invulling; imperialisme; kolonialisme; politieke revolutie; bestuurlijke organisatie en staatsvormen (zoals monarchie, republiek, stadstaat, absolutisme, democratie) met kenmerken zoals grondwet, volkssoevereiniteit, vertegenwoordiging, (de)centralisatie, rechtspraak > Sociaal: gelaagde samenleving; nomadische, agrarische en industriële samenleving; stedelijke samenleving; (on)gelijkheid; (on)vrijheid; slavernij; oorlog, geweld en vrede; minderheden; migratie; kenmerken zoals gezinsorganisatie; demografische processen; interactie met natuur; wij-zij-denken; burgerrechten > Cultureel: kunst- en cultuuruitingen; filosofie; levensbeschouwing en levensbeschouwelijke organisatie; religieuze hervormingen en breuk; multiculturele samenleving; wetenschappen en technologie; drukkunst; kenmerken zoals tradities en gewoonten; mens- en wereldbeelden; mentaliteiten; culturele en artistieke stromingen; onderwijs > Economisch: economische systemen; landbouw; nijverheid; handel; industrialisering; mondialisering; kapitalisme; koopkracht en levensstandaard; arbeidsorganisatie; kenmerken zoals vraag en aanbod; concurrentie; commercialisering; overheidsregulering; transport(r)evolutie; innovatie - Verbanden en dynamiek tussen de maatschappelijke domeinen - Gelijkenissen en verschillen in dezelfde periode (synchroon) en tussen verschillende periodes (diachroon) - Aard van de interculturele contacten zoals gelijke of ongelijke machtsverhouding, vreedzaam of gewelddadig contact, wederkerigheid of uitbuiting in het contact, cultuurvermenging of dominantie, wederzijdse perceptie, wederzijdse impact
*Procedurele kennis
- Hanteren van meerdere perspectieven (multiperspectiviteit)
*Metacognitieve kennis
Met inbegrip van context
Met inbegrip van dimensies eindterm
*Cognitieve dimensie Analyseren

1.2.2*	Doelzin
	De leerlingen evalueren een historische vraag op basis van de soort, de onderzoekbaarheid en de situering ervan in het historisch referentiekader.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Structuurbegrippen met betrekking tot <ul style="list-style-type: none"> > Tijd: millennium, eeuw, jaar, tijdrekening, chronologie, periode, continuïteit, verandering, breuk, evolutie, revolutie, duur, gelijktijdigheid, ongelijktijdigheid > Ruimte: lokaal, regionaal, (West-)Europees, westers en niet-westers, mondiaal, centrum-periferie, opengesloten ruimte, stedelijk en ruraal, continentaal en maritiem > Maatschappelijke domeinen: politiek, sociaal, cultureel, economisch - Structuurbegrippen met betrekking tot typische historische redeneerwijzen: oorzaak en gevolg, toeval, perspectief, historische inleving, continuïteit, verandering, argument, bewijs, gelijktijdigheid en ongelijktijdigheid, bedoelde en onbedoelde handelingen en gevolgen en structuurbegrippen zoals structurele en incidentele oorzaak, historische contextualisering, de menselijke en structurele (f)actoren (agency), analogie, verband, veralgemening, stereotypering
	*Conceptuele kennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Standplaatsgebondenheid - Soorten historische vragen: vraag over het verleden, over de relatie verleden-heden, over de totstandkoming van historische kennis of over representaties van het verleden - Criteria voor de onderzoekbaarheid van een vraag zoals afbakening in tijd, ruimte of maatschappelijk domein, bestaan van bronnen, relevantie van bronnen, gebruik van historische redeneerwijzen, beschikbare tijd en middelen
	*Procedurele kennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Toepassen van historische redeneerwijzen: causaal redeneren, meerdere perspectieven hanteren, zich inleven in de context van het verleden, continuïteit en verandering analyseren, bewijs gebruiken, actualiseren en historiseren, tussen historische feiten verbanden leggen en historische redeneerwijzen zoals historisch contextualiseren, over bronnen reflecteren, de menselijke en de structurele (f)actoren (agency) benoemen,

	historische analogieën leggen, veralgemening en stereotypering onderzoeken
	*Metacognitieve kennis
	Met inbegrip van context
	Met inbegrip van dimensies eindterm
*Cognitieve dimensie	Evalueren

1.2.5*	Doelzin
	De leerlingen brengen aspecten van vormgeving in kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin die voorkomen.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	*Conceptuele kennis
	- Aspecten van vormgeving zoals materialen, technieken en functie, in tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen - Uitingen van kunst en cultuur zoals in media, in materieel en immaterieel erfgoed, in artistiek werk
	*Procedurele kennis
	- Toepassen van methodes om aspecten van vormgeving in verband te brengen met de context waarin die voorkomen
	*Metacognitieve kennis
	Met inbegrip van context
	Met inbegrip van dimensies eindterm
*Cognitieve dimensie	Analyseren

▪ **Gevorderde wiskunde**

Uitgangspunt van dit onderdeel:

Dit onderdeel biedt een inhoudelijke verbreding en abstractere verdieping in alle domeinen van de wiskunde, die verder gaat dan de onderdelen "uitgebreide wiskunde" op vlak van diepgang, abstractie, moeilijkheidsgraad, inzicht en parate kennis.

Als bijkomende inhouden komen aan bod: complexe getallen, matrices en determinanten, elementaire groepentheorie, predicaatlogica en combinatoriek. Een verdieping is voorzien in algebra en analyse (vergelijkingen en ongelijkheden, functies, limieten, afgeleiden en integralen), goniometrie (willekeurige driehoeken, verwante hoeken, goniometrische formules), meetkunde (analytische vlakke meetkunde en ruimtemeetkunde), grafen en statistiek (betrouwbaarheidsintervallen, toetsen van hypothesen).

6.4.2*	Doelzin
	De leerlingen lossen in \mathbb{R} tweedegraadsongelijkheden op.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie en notaties inherent aan de afbakening van het cesuurdoel
	*Conceptuele kennis
	- Tweedegraadsongelijkheid - Interval, oplossingenverzameling - Algebraïsche rekentechnieken voor het oplossen van tweedegraadsongelijkheden
	*Procedurele kennis
	> Algebraïsch oplossen van # Tweedegraadsongelijkheden
	Met inbegrip van context
	* Het cesuurdoel wordt zowel met als zonder context gerealiseerd.
	Met inbegrip van dimensies eindterm
*Cognitieve dimensie	Toepassen

6.4.7*	Doelzin
---------------	----------------

De leerlingen gebruiken geschikte goniometrische formules om goniometrische uitdrukkingen te vereenvoudigen en problemen op te lossen.	
Met inbegrip van kennis	
*Feitenkennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Vakterminologie en notaties inherent aan de afbakening van het cesuurdoel - Formules van sinusregel en cosinusregel in een willekeurige driehoek 	
*Conceptuele kennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Georiënteerde hoek - Goniometrische cirkel - Verwante hoeken: gelijke, tegengestelde, complementaire, anticomplementaire, supplementaire, antisupplementaire - Goniometrische getallen van verwante hoeken: sinus, cosinus, tangens - Goniometrische formules > Sinusregel en cosinusregel in een willekeurige driehoek > Som- en verschilformules 	
*Procedurele kennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Berekenen van goniometrische getallen van verwante hoeken - Oplossen van willekeurige driehoeken - Selecteren en toepassen van goniometrische formules om goniometrische uitdrukkingen te vereenvoudigen en problemen op te lossen 	
Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie	Analyseren

6.4.8*	Doelzin
De leerlingen rekenen met complexe getallen en in het complexe vlak.	
Met inbegrip van kennis	
*Feitenkennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Vakterminologie, notaties en formules inherent aan de afbakening van het cesuurdoel 	
*Conceptuele kennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Noodzaak tot uitbreiding van de reële getallen naar de complexe getallen en de invoering van de imaginaire eenheid - Verlies van totale orde in \mathbb{C} - Cartesische vorm van een complex getal: $z = a + b \cdot i$ met $a, b \in \mathbb{R}$ - Polaire vorm van een complex getal: $z = r(\cos \theta + i \cdot \sin \theta)$ met $r \in \mathbb{R}$ - Verband tussen cartesische en polaire vorm van een complex getal - Grafische voorstelling van complexe getallen in het complexe vlak - Modulus en argument van een complex getal in het complexe vlak - Gelijke, tegengestelde en toegevoegde complexe getallen - Bewerkingen met complexe getallen > In cartesische vorm: optelling, aftrekking, vermenigvuldiging, deling > In polaire vorm: vermenigvuldiging, deling - Eigenschappen en rekenregels van de bewerkingen met complexe getallen - Meetkundige interpretatie in het complexe vlak van bewerkingen met complexe getallen - Tweedegraadsvergelijking met reële coëfficiënten in één complexe onbekende 	
*Procedurele kennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Voorstellen van complexe getallen in het complexe vlak - Met functioneel gebruik van ICT > Omzetten van een complex getal in cartesische vorm naar polaire vorm en omgekeerd > Uitvoeren van bewerkingen met complexe getallen in cartesische vorm, in polaire vorm > Oplossen van tweedegraadsvergelijkingen met reële coëfficiënten in één complexe onbekende 	
Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie	Toepassen

6.4.10*	Doelzin
De leerlingen onderzoeken de ligging van objecten in het vlak en afstanden en hoeken tussen deze objecten.	
Met inbegrip van kennis	
*Feitenkennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Vakterminologie, notaties en formules inherent aan de afbakening van het cesuurdoel 	
*Conceptuele kennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Vrije vector, puntvector, coördinaten, orthonormaal assenstelsel, norm of grootte van een vector, eenheidsvector 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Richtingsvector, normaalvector - Ontbinding van een vector in zijn componenten - Bewerkingen met vectoren: optelling, vermenigvuldiging met een reëel getal, scalair product - Grafische betekenis van bewerkingen met vectoren - Vectoriële, parametrische en cartesische vergelijking(en) van rechten - Onderlinge ligging van <ul style="list-style-type: none"> > Twee rechten: evenwijdig, samenvallend, snijdend, loodrecht - Hoeken tussen <ul style="list-style-type: none"> > Rechten - Afstanden tussen punten en rechten - Vectoriële beschrijving van meetkundige objecten zoals midden van een lijnstuk, zwaartepunt van een driehoek
	*Procedurale kennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren van bewerkingen met vectoren: optelling, vermenigvuldiging met een reëel getal, scalair product - Bepalen van de norm van een vector - Ontbinden van een vector in zijn componenten in een assenstelsel: grafisch en via berekening - Afleiden en gebruiken van de vectoriële, parametrische en cartesische vergelijking(en) van rechten - Omzetten van parametrische vergelijkingen in cartesische vergelijkingen en omgekeerd - Onderzoeken van de loodrechte stand van twee objecten in een orthonormaal assenstelsel - Bepalen van de onderlinge ligging van twee rechten - Berekenen van hoeken tussen objecten - Berekenen van afstanden tussen objecten
	Met inbegrip van context
	<ul style="list-style-type: none"> * Het cesuurdoel wordt zowel met als zonder context gerealiseerd. * Contexten zoals resulterende kracht, verplaatsing komen aan bod. * Het cesuurdoel wordt gerealiseerd met inbegrip van gemengde meetkundige problemen.
	Met inbegrip van dimensies eindterm
	*Cognitieve dimensie Analyseren

6.4.16*	Doelzin
	De leerlingen bewijzen wiskundige uitspraken.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel - Symbolen: \wedge, \vee, \neg, \Rightarrow, \Leftrightarrow, \forall, \exists
	*Conceptuele kennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Implicatie, equivalentie - Concepten uit logica - Bewijstechnieken: rechtstreeks bewijs, bewijs uit het ongerijmde, bewijs door tegenvoorbeeld - Wiskundige eigenschappen, rekenregels en formules uit de cesuurdoelen en de eindtermen uit de tweede graad doorstroomfinaliteit zoals de irrationaliteit van $\sqrt{2}$, formule van de Moivre, eigenschappen i.v.m. onderlinge ligging van rechten, goniometrische formules, goniometrische identiteiten
	*Procedurale kennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Reconstrueren van behandelde bewijzen <ul style="list-style-type: none"> > In de behandelde situatie in combinatie met het beargumenteren van redeneerstappen > In een gewijzigde situatie zoals met andere symbolen, in een specifiek geval
	Met inbegrip van context
	* Het cesuurdoel wordt gerealiseerd met kenniselementen met betrekking tot logica uit de eindtermen basisvorming van de tweede graad doorstroomfinaliteit.
	Met inbegrip van dimensies eindterm
	*Cognitieve dimensie Evalueren

6.4.17*	Doelzin
	De leerlingen lossen problemen op door te mathematiseren en demathematiseren en door gebruik te maken van heuristieken.
	Met inbegrip van kennis
	*Conceptuele kennis
	<ul style="list-style-type: none"> - Wiskundige concepten uit de cesuurdoelen

*Procedurale kennis	
<ul style="list-style-type: none"> - Toepassen van wiskundige concepten en vaardigheden uit de cesuurdoelen - Toepassen van heuristieken - Mathematiseren en demathematiseren - Invoeren van een variabele - Toepassen van reflectievaardigheden: evalueren van proces en oplossing 	
Met inbegrip van context	
* Het cesuurdoel wordt zowel met als zonder context gerealiseerd.	
Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie	Analyseren

▪ Algemene Economie

Uitgangspunt van dit onderdeel:

In de basisvorming werd de werking van de markten en de economie summier bestudeerd. De specifieke eindtermen algemene economie bieden een kader om de werking van de economie te analyseren vanuit een breed maatschappelijk perspectief. Het bestuderen van modellen, indicatoren en concepten aan de hand van actuele of historische gebeurtenissen en situaties biedt inzicht in zowel macro- als micro-economie.

16.1.1*	Doelzin
	De leerlingen analyseren hoe de consument en de producent hun keuzegedrag optimaliseren.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder behoeften, schaarste, welvaart en welzijn, toegevoegde waarde
	*Conceptuele kennis
	- De keuze van de consument: soorten goederen, preferenties - De keuze van de producent: productiefactoren, het kosten- en opbrengstenverloop, winstmaximalisatie, optimale productiegrootte
	*Procedurale kennis
	- Berekenen, grafisch voorstellen en interpreteren van kosten, opbrengsten, break-even point, winstmaximalisatie, optimale productiegrootte
Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie	Analyseren

16.1.2*	Doelzin
	De leerlingen analyseren de marktwerking bij volkomen concurrentie.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder volkomen concurrentie
	*Conceptuele kennis
	- Prijsvorming bij volkomen concurrentie: wet van vraag en aanbod, invloed van verschuivingen van vraag en aanbod op de evenwichtsprijs
	*Procedurale kennis
	- Opstellen en analyseren van vraag- en aanbodschemata's
Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie	Analyseren

16.1.3*	Doelzin
	De leerlingen analyseren de werking van de arbeidsmarkt.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder werkloosheidsgraad, werkzaamheidsgraad, participatiegraad, beroepsbevolking
*Conceptuele kennis	
- Kenmerken van de beroepsbevolking zoals opleidingsniveau, ongekwalificeerde uitstroom	

	<ul style="list-style-type: none"> - Vraag en aanbod van arbeid: kenmerken, beïnvloedende factoren zoals de markt van goederen en diensten, technologie - Soorten werkloosheid - Demografische kenmerken en evolutie van de beroepsbevolking - Loonvorming - Arbeidsmarktindicatoren: werkloosheidsgraad, werkzaamheidsgraad, participatiegraad, beroepsbevolking, jeugdwerkloosheid, knelpuntberoepen - Arbeidsmarktbeleid op relevante beslissingsniveaus: maatregelen ter bevordering van werkgelegenheid
	*Procedurele kennis
	- Analyseren van de arbeidsmarktindicatoren in relatie tot overheidsmaatregelen.
	Met inbegrip van dimensies eindterm
	*Cognitieve dimensie Analyseren

16.1.4*	Doelzin
	De leerlingen illustreren de rol van banken en beurzen met betrekking tot de werking van de kapitaalmarkt.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder aandelen, obligaties, dividend
	*Conceptuele kennis
	- De intermediaire rol van banken en beurzen
	Met inbegrip van dimensies eindterm
	*Cognitieve dimensie Begrijpen

16.1.7*	Doelzin
	De leerlingen verklaren de samenstelling van de belangrijkste economische aggregaten
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder bruto binnenlands product (BBP), bruto nationaal product (BNP), reëel en nominaal BBP
	*Conceptuele kennis
	- BBP, BNP
	- Reëel en nominaal BBP
	- Productie in België: productiesectoren en toegevoegde waarde, evolutie per sector, regionale clustering
	Met inbegrip van dimensies eindterm
	*Cognitieve dimensie Begrijpen

16.1.8*	Doelzin
	De leerlingen analyseren internationale handel en internationale economische relaties.
	Met inbegrip van kennis
	*Feitenkennis
	- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder open economie, intracommunautaire en extracommunautaire handel
	*Conceptuele kennis
	- Open economie
	- Invoer, uitvoer
	- Internationale handel: motieven, handelsbelemmeringen, handelsakkoorden
	- Economische integratie: vrijhandelszone, douane-unie, economische unie
	- Globalisering
	- Internationale samenwerking: Europese Unie, Wereldhandelsorganisatie (WTO)
	*Procedurele kennis
	- Interpreteren van de gevolgen van handelsbelemmeringen op de marktwerking
	Met inbegrip van context
	Met inbegrip van dimensies eindterm
	*Cognitieve dimensie Analyseren

▪ **Bedrijfswetenschappen en recht**

Uitgangspunt van dit onderdeel:

In de basisvorming werd de werking van bedrijven in een complexe sociale en maatschappelijke omgeving summier bestudeerd. In de specifieke eindtermen analyseren we belangrijke functionele managementdomeinen. Vanuit de actualiteit bestuderen we de complexiteit en de gevolgen van ondernemingsbeslissingen in een breed maatschappelijk kader.

In de basisvorming zijn een aantal basisprincipes uit het burgerlijk en ondernemingsrecht aangebracht met het oog op zelfredzaamheid op juridisch en financieel vlak. In de specifieke eindtermen integreren we juridische aspecten in bedrijfswetenschappen om inzicht te verwerven in relevante juridische concepten en de invloed daarvan op ondernemingsbeslissingen.

16.3.1* (= 16.4.1* EcWe)	Doelzin	
		De leerlingen lichten de belangrijkste ondernemingsvormen toe
	Met inbegrip van kennis	
	*Feitenkennis	
		- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder > Onderneming > Beperkte en onbeperkte aansprakelijkheid
	*Conceptuele kennis	
		- Onderneming - Beperkte en onbeperkte aansprakelijkheid - Natuurlijke en rechtspersonen - Kenmerken van Naamloze Vennootschap (NV), Besloten Vennootschap (BV), eenmanszaak
	Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie		Begrijpen

16.3.2* (= 16.4.2* EcWe)	Doelzin	
		De leerlingen registreren courante bedrijfsverrichtingen
	Met inbegrip van kennis	
	*Feitenkennis	
		- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel
	*Conceptuele kennis	
		- Registratie van ondernemingsverrichtingen in een dubbele boekhouding - Jaarrekening en de onderdelen ervan
	*Procedurele kennis	
	- Boeken van courante bedrijfsverrichtingen aan de hand van het boekhoudalgoritme: aankoop- en verkoopverrichtingen met inbegrip van btw en kortingen, creditnota, betaling, inning, lening en investering	
	Met inbegrip van dimensies eindterm	
*Cognitieve dimensie		Toepassen

4. Bronnen en verwijzingen

- www.kwalificatiesencurriculum.be/opleidingen : website waarop je matrix kan raadplegen
- www.onderwijsdoelen.be : website met laatste versies van de eindtermen
- www.vlaamsekwalificatiestructuur.be/kwalificatiedatabank : website van de Vlaamse kwalificatiestructuur
- www.ovsg.be/leerplannen/secundair-onderwijs : OVSG-website met servicedocumenten, screencasts, opleidingen ...